

دانشگاه آزاد اسلامی

اصول حسابداری ۱

دانشگاه آزاد اسلامی واحد مشهد

دکتر امیرحسین مهرآبادی

مهر ماه ۱۴۰۲

ایران توشه

توشه ای برای موفقیت

موارد امتحانی:

- سوالات پایان ترم بصورت تستی و تشریحی ۱۵ نمره
- سوالات میان ترم بصورت تستی و تشریحی ۵ نمره
- حضور و غیاب و نظم و انضباط ۲ نمره (مازاد)
- کار کلاسی ۲ نمره (مازاد)

ایران تونته
توشه ای برای موفقیت

منابع:

- ***اصول حسابداری ۱ دکتر حسن همتی و هدی همتی***
- اصول حسابداری ۱ دکتر ایرج نوروش
- اصول حسابداری ۱ جمشید اسکندری
- اصول حسابداری ۱ عزیز نبوی
- اصول حسابداری پرویز بختیاری
- مبانی حسابداری مالی دکتر احمد بدری (جلد اول)

ایران تونته
توشه ای برای موفقیت

باورهای اشتباه در آموزش حسابداری:

- مسلط به ریاضی
- فقط ثبت زدن کافیه
- نرم افزارهای حسابداری بجای حسابدار
- حفظ کردن مطالب بدون حل مسئله
- درس حسابداری متفاوت با کار عملی
- حسابداری خشک و خسته کننده

ایران تونتنه
توشه ای برای موفقیت

فهرست فصول

- فصل اول : کلیات
- فصل دوم : تجزیه و تحلیل معاملات و عملیات مالی
- فصل سوم : ثبت رویدادهای مالی
- فصل چهارم : بسط معادله اساسی حسابداری
- فصل پنجم : تکمیل چرخه حسابداری
- فصل ششم : عملیات حسابداری در موسسات بازرگانی
- فصل هفتم : تهیه صورتهای مالی با استفاده از کاربرگ
- فصل هشتم : موجودیهای مواد و کالا
- فصل نهم : حسابداری اسناد تجاری
- فصل دهم : اصلاح اشتباهات

فصل اول

کلیات

هدف کلی

آشنایی اجمالی با حسابداری و قواعد کلی حاکم بر آن

ایران تونته

توشه ای برای موفقیت

گفتار ۱

اهمیت حسابداری

تصمیم گیری صحیح و به موقع، رمز موفقیت موسسات است این مهم دست یافتنی نیست مگر زمانی که اطلاعات صحیح و به موقع در اختیار مدیران موسسات قرار گیرد که این فقط به وسیله حسابداری قابل انجام می باشد.

ایران توننه

توشه ای برای موفقیت

گفتار ۲ :

تعریف حسابداری :

از حسابداری تعاریف مختلفی ارائه شده است. در گذشته عموماً حسابداری را فن شناسایی، ثبت، طبقه بندی، تلخیص و گزارشگری رویدادهای مالی می دانستند.

حسابداری عبارت است از یک سیستم اطلاعاتی که اطلاعات مربوط به رویدادهای مالی یک سازمان را از طریق شناسایی جمع آوری، تجزیه و تحلیل، اندازه گیری، ثبت، طبقه بندی، تلخیص مینماید و در نهایت این اطلاعات را در قالب گزارشهایی مفهومی پردازش و در اختیار استفاده کنندگان از اطلاعات حسابداری قرار می دهد.

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

گفتار ۳ :

استفاده کنندگان از اطلاعات حسابداری ،طیف وسیعی را تشکیل می دهند و به طور کلی آنها را می توان به دو دسته تقسیم نمود :

(۱)تصمیم گیرندگان درون سازمان

(۲)تصمیم گیرندگان برون سازمان

ایران تونته

توشه ای برای موفقیت

تصمیم گیرندگان درون سازمان شامل مدیران اجرایی میباشند که اطلاعات حسابداری را برای برنامه ریزی، کنترل ، هماهنگی و تصمیم گیری لازم درباره عملیات موسسه مورد استغاه قرار می دهند. (سطوح مختلف مدیریت)

استفاده کنندگان برون سازمانی شامل طیف گسترده ای میباشد که از جمله آنها می توان سهامداران ، سرمایه گذاران بالقوه، بستانکاران، بانکها وموسسات اعتباری ، تحلیل گران مالی واقتصادی ، اتحادیه کارگری و مراجع مالی واقتصادی دولتی رانام برد .

ایران توننه
توشه ای برای موفقیت

گفتار ۴ :

مفاهیم اساسی حسابداری و گزارشگری مالی

ایران تونته
توشه ای برای موفقیت

الف) مفروضات حسابداری

مفروضات حسابداری منشا و شالوده اصول حسابداری که جنبه زیر بنایی داشته و مبنای تهیه و تنظیم صورتهای مالی واحدهای اقتصادی را تشکیل می دهند. هر کدام از مفروضات حسابداری میتواند منشاء یک یا چند اصل حسابداری باشد.

■ فرض تفکیک شخصیت

■ فرض تداوم فعالیت

■ فرض دوره مالی

■ فرض واحد اندازه گیری (پولی)

■ فرض تعهدی

ایران توننه

توشه ای برای موفقیت

۱. فرض تفکیک شخصیت

بر اساس فرض تفکیک شخصیت ، برای هر موسسه شخصیتی مستقل از مالک (مالکان) آن و همچنین مستقل از سایر موسسات موجود در جامعه در نظر گرفته میشود که به ۲ دسته شخصیت حقیقی و شخصیت حقوقی تقسیم می گردد.

ایران توننه
توشه ای برای موفقیت

۲- فرض تداوم فعالیت

فرض تداوم فعالیت بدین معنی است که عملیات موسسه در آینده قابل پیش بینی تداوم خواهد یافت و قصد انحلال یا توقف فعالیت آن وجود ندارد.

ایران تونته
توشه ای برای موفقیت

۳- فرض دوره مالی

نتایج واقعی عملیات موسسه را فقط میتوان در پایان اجرای عملیات آن و پس از وصول مطالبات ، فروش دارائیهها و اجرای تعهدات و پرداخت بدهیهها ، به طور دقیق و قطعی تعیین کرد . استفاده کنندگان از اطلاعات مالی نمی توانند برای دریافت اطلاعات تا آن زمان تامل کنند. بنا براین عمر طولانی یک موسسه به دوره های زمانی مساوی کوتاه تر، معمولاً یکساله ، تقسیم می شود و برای هر دوره گزارشهای مالی جداگانه ای ارائه می گردد.

ایران تونته
توشه ای برای موفقیت

۴. فرض اندازه گیری (واحد پولی)

فرض واحد پول بدین معنی است که آثار و نتایج کلیه معاملات و عملیات مالی موسسه باید بر حسب پول ، اندازه گیری و گزارش شود.

ایران تونته
توشه ای برای موفقیت

۵. فرض یا مبنای تعهدی

فرض تعهدی یکی از زیر بنایی ترین و مهمترین مفروضات حسابداری است. توسعه و گسترش حسابداری تا حد زیادی مدیون این فرض است. براساس فرض تعهدی درآمدها به محض تحقق و هزینه ها به محض تحمیل، بدون توجه به زمان دریافت یا پرداخت وجه نقد مربوطه، شناسایی و ثبت می شوند.

ایران تونته
توشه ای برای موفقیت

ب) اصول حسابداری

اصول حسابداری قواعدی کلی است که حسابداران به عنوان مبنای اجرای کار در کلیه مراحل اجرای عملیات حسابداری مورد استفاده قرار می دهند و عبارتند از :

- ۱- اصل بهای تمام شده تاریخی
- ۲- اصل تحقق درآمد
- ۳- اصل تطابق هزینه ها با درآمدها
- ۴- اصل افشاء

ایران تونته

توشه ای برای موفقیت

۱- اصل بهای تمام شده تاریخی

به موجب اصل بهای تمام شده، تمام رویدادهای مالی به بهای تمام شده در تاریخ وقوع ثبت و در صورت‌های مالی منعکس می‌شود و چنانچه بعداً ارزش پولی آنها افزایش یابد، این افزایش شناسایی و ثبت نمی‌شود.

در به کار گیری این اصل، بهای تمام شده دارائیه‌ها براساس قیمت نقد یا معادل قیمت نقد، اندازه گیری می‌شود.

ایران تونته
توشه‌ای برای موفقیت

۲- اصل تحقق درآمد

بر اساس اصل تحقق ، درآمدها بدون توجه به زمان دریافت وجه نقد مربوطه، در زمان تحقق شناسایی می شوند، معمولاً "زمانی درآمد را تحقق یافته فرض می کنند که فرایند کسب سود کامل یا حداقل قسمت اعظم آن کامل شده باشد.

ایران تونته
توشه ای برای موفقیت

۳- اصل تطابق هزینه ها با درآمدها

بر اساس اصل تطابق برای اندازه گیری سود هر دوره باید هزینه های هر دوره درآمدهای همان دوره مقابله نمود. به عبارت دیگر برای تعیین سود هر دوره باید هزینه هایی که برای کسب درآمدهای همان دوره تحمیل شده اند را از درآمدها کسر نمود.

ایران تونته
توشه ای برای موفقیت

۴- اصل افشاء حقایق

اصل افشاء ایجاب می کند که کلیه واقعیتها با اهمیت مربوط به رویدادها و فعالیتها مالی موسسه به نحو مناسب و کامل افشاء شود .

بر اساس اصل افشاء حقایق باید تمامی اطلاعاتی که به نحوی می تواند در تصمیم گیری استفاده کنندگان از اطلاعات مالی تاثیر گذار باشد، افشاء شود. افشای اطلاعات می تواند در متن صورتهای مالی یا یادداشتهای همراه آن صورت پذیرد.

ایران تونته
توشه ای برای موفقیت

ج) میثاق ها یا اصول محدود کننده

میثاق ها یا اصول محدود کننده کاربرد مفروضات و کاربرد و اصول حسابداری را در چارچوب خاصی محدود می سازد.
میثاقها یا اصول محدود کننده اثر تعدیل کننده بر حسابداری و گزارش گیری مالی دارند .

- اهمیت
- خصوصیات صنعت
- محافظه کاری
- فزونی منافع بر مخارج

ایران تونته
توشه ای برای موفقیت

۱- اصل اهمیت

به موجب اصل اهمیت در مورد مبالغ و اقلامی که بنابر وضعیت، محیط و عملکرد موسسه، جزیی و ناچیز محسوب می شوند، می توان از اعمال دقیق اصول حسابداری خودداری کرد.

ایران تونته
توشه ای برای موفقیت

۲- خصوصیات صنعت

در صنعت‌های مختلف با توجه به خصوصیات و ویژگی‌های مختص به آن صنعت می‌توان روش‌های حسابداری را اصلاح یا تعدیل کرد یا از روش‌های دیگری استفاده نمود، به شرط آنکه اثبات شود که این روش‌های جدید یا اصلاح‌شده، اطلاعات بهتر و مفیدتری نسبت به سایر روش‌ها به دست آورده یا برای ممانعت از نتیجه‌گیری‌های گمراه‌کننده، ضروری است.

ایران تونتنه

توشه‌ای برای موفقیت

۲- محافظه کاری

ممنوع است که واحدهای تجاری از روش‌هایی استفاده کنند که در آنها دارایی‌ها و درآمدها را بیشتر از واقعیت و بدهی‌ها و هزینه‌ها را کمتر از واقعیت نشان دهند.

ایران تونته
توشه‌ای برای موفقیت

۴- فزونی منافع بر مخارج:

هر اقدامی در سازمان باید توجیه اقتصادی داشته باشد خصوصاً تهیه گزارش‌های از اطلاعات حسابداری. بر اساس این اصل، در صورتی که هزینه تهیه این اطلاعات از منافع به دست آمده از آنها بیشتر باشد، به دست آوردن این اطلاعات مقرون به صرفه نیست، به همین دلیل فرد می‌تواند از ارائه آن امتناع کند.

هدف گزارشگری مالی فراهم کردن اطلاعات لازم برای تصمیم‌گیری است. اما مخارج تهیه این اطلاعات نباید بر منافع آن فزونی یابد.

ایران تونته
توشه‌ای برای موفقیت

گفتار ۵ :

ویژگیها و خصوصیات کیفی اطلاعات حسابداری

مهمترین ویژگیها یا خصوصیات کیفی اطلاعات حسابداری عبارتند از :

- ۱- مربوط بودن
- ۲- قابلیت اتکاء
- ۳- قابلیت مقایسه

ایران تونته
توشه ای برای موفقیت

۱- مربوط بودن

(مربوط بودن) یکی از ویژگیهای کیفی و اساسی اطلاعات حسابداری است. ارائه اطلاعات مربوط، تصمیم گیرندگان را در اخذ تصمیمات منطقی یاری می دهد و می تواند عاملی برای جلوگیری از بروز ابهام و سردرگمی در بررسی و مطالعه اطلاعات مالی محسوب شود.

ایران تونته
توشه ای برای موفقیت

ویژگی مربوط بودن اطلاعات مالی مبتنی بر مفاهیم زیر می باشد :

الف) اهمیت

ب) به موقع بودن

ج) رجحان محتوا بر شکل

د) قابل فهم بودن

ه) افشای کامل

ایران توننه

توشه ای برای موفقیت

الف) اهمیت

اهمیت در حسابداری یک مفهوم نسب است که کیفیت و کمیت آن از طریق میزان تاثیری که اطلاعات حسابداری بر تصمیم گیریها دارد ارزیابی و تعیین میگردد.

ایران تونته
توشه ای برای موفقیت

ب) به موقع بودن

به موقع بودن به موضوع مناسب بودن زمان ارائه اطلاعات مالی اشاره دارد، زیرا بسیاری از انواع اطلاعات مالی، نسبت به گذشت زمان حساسیت زیادی دارند و به سرعت ارزش خود را از دست می دهند.

ایران تونته
توشه ای برای موفقیت

ج) رجحان محتوا بر شکل

در حسابداری و گزارشگری مالی بر محتوای اقتصادی عملیات و رویدادها تاکید می شود، هر چند شکل عملیات و رویدادها مغایر با محتوای آنها باشد و نحوه عمل دیگری را ایجاب کند .

ایران تونته
توشه ای برای موفقیت

(د) قابل فهم بودن

صورت‌های مالی باید برای اشخاصی که دانش متعارفی از حسابداری دارند ، بالقوه قابل فهم و قابل استفاده باشد. به همین دلیل ویژگی قابل فهم بودن را وابسته به دانش استفاده کنندگان گزارش‌های مالی می دانند.

ایران تونته
توشه ای برای موفقیت

ه (افشای کامل

هدفهای حسابداری و گزارشگری مالی ایجاب می کند که اطلاعات مربوط به گونه ای مناسب و کامل افشاء شود. افشاء به عنوان یکی از اصول اساسی حسابداری تشریح می شود .

ایران تونته
توشه ای برای موفقیت

۲- قابلیت اتکاء

قابلیت اتکاء به اعتماد و اتکایی اشاره دارد که استفاده کنندگان می تواند بر اندازه گیریهای گزارش شده در صورتهای مالی اساسی داشته باشند. نتایج اندازه گیریهای حسابداری هنگامی قابل اتکاء است که به طور صادقانه معرف ارزشهایی باشد که انتظاری رود یا درنظر است ارائه کند .

ایران تونته
توشه ای برای موفقیت

۳- قابلیت مقایسه

سرمایه گذاران و اعتباردهندگان، امکانات و فرصتهای سرمایه گذاری و اعطای اعتبار گوناگونی دارند. تصمیمات آنان نیز گاهی برمبنای مقایسه عملکرد واحد تجاری مورد نظر در طول زمان (چندین سال) و یا عملکرد چندین واحد تجاری برای دوره یا دوره های زمانی یکسان، اتخاذ می شود .

ایران تونته
توشه ای برای موفقیت

الف (رعایت یکنواختی

رعایت یکنواختی به قابلیت مقایسه اطلاعات ارائه شده توسط یک واحد تجاری در طول زمان اشاره دارد .

به طور کلی ، به کار گیری یکنواخت اصول و رویه های حسابداری و استفاده از اصطلاحات یکسان و طبقه بندیهای مشابه در سالهای مختلف ، کیفیت «قابلیت مقایسه» اطلاعات ارائه شده را بالا می برد .

ایران تونته
توشه ای برای موفقیت

ب) همسانی رویه ها

ویژگی دیگر وابسته به کیفیت «قابلیت مقایسه»، همسانی رویه ها است که به قابلیت مقایسه نتایج گزارش شده بین دو یا چند واحد تجاری در مقطع یا مقاطع زمانی یکسان ، اشاره دارد .

ایران تونته
توشه ای برای موفقیت

گفتار ۶

استاندارد های حسابداری

در ایران بر اساس بند ۴ تبصره ۲ قانون تشکیل سازمان حسابداری و ماده ۶ قانون اساسنامه سازمان حسابداری، وظیفه تدوین و تعمیم اصول و ضوابط حسابداری و حسابداری به این سازمان محول شده است .

سازمان حسابداری در راستای ایفای وظیفه فوق، تاکنون ۴۲ استاندارد حسابداری در خصوص موضوعات مختلف حسابداری تدوین و لازم الاجرا است .

نهادهای قانونی و انجمن های حرفه ای حسابداری جهت حمایت از منافع آنها ضوابط و مقررات حسابداری مالی را با دقت فراوان وضع می نمایند.

آخرین استانداردهای حسابداری در ایران ۴۲ مورد است

ایران توشه

توشه ای برای موفقیت

گفتار ۷

انواع واحدهای اقتصادی :

واحدهای اقتصادی را از سه جنبه میتوان طبقه بندی نمود:

۱- مالکیت

۲- نحوه اداره (فعالیت)

۳- قصد انتفاع (هدف)

ایران توننه

توشه ای برای موفقیت

۱- طبقه بندی واحدهای اقتصادی از نظر نوع مالکیت

واحدهای اقتصادی را از نظر نوع مالکیت در سه دسته میتوان طبقه بندی کرد :

- موسسات بخش عمومی
- موسسات بخش خصوصی
- موسسات بخش تعاونی

ایران توننه
توشه ای برای موفقیت

موسسات بخش عمومی:

موسساتی که بطور مستقیم یا غیر مستقیم در مالکیت و مدیریت دولت، نهادها و سازمانهای دولتی یا شهرداریها هستند را «موسسات بخش عمومی» می گویند .

ایران توننه

توشه ای برای موفقیت

موسسات بخش خصوصی :

کلیه واحدهایی که در مالکیت و مدیریت اشخاص حقیقی و حقوقی خصوصی قرار دارند «موسسات بخش خصوصی» نامیده می شوند.

ایران تونته
توشه ای برای موفقیت

موسسات بخش تعاونی :

واحدهایی که توسط عده ای از اشخاص حقیقی و حقوقی به منظور رفع نیازمندیهای مشترک و بهبود وضع اقتصادی اعضا از طریق خودیاری، کمک و همکاری متقابل تشکیل شده اند و در مالکیت اعضا هستند را «موسسات بخش تعاونی» می گویند .

ایران توننه

توشه ای برای موفقیت

۲- طبقه بندی واحدهای اقتصادی از نظر نوع فعالیت

واحدهای اقتصادی را از نظر نوع فعالیت در سه دسته میتوان طبقه بندی کرد :

- موسسات خدماتی
- موسسات بازرگانی
- موسسات تولیدی

ایران توننه
توشه ای برای موفقیت

موسسات خدماتی :

موسساتی نظیر تعمیرگاهها، هتل ها، درمانگاهها و آموزشگاهها که خدماتی را به مشتریان ارائه میکنند، موسسات خدماتی می گویند.

ایران توننه
توشه ای برای موفقیت

موسسات بازرگانی:

موسسات بازرگانی موسساتی هستند که به خرید و فروش کالا اشتغال دارند، بدون آنکه در کالای مورد معامله تغییر شکلی دهند. موسسات بازرگانی شامل عمده فروشان یا بنکداران و خرده فروشان می باشند.

ایران توتنه

توشه ای برای موفقیت

موسسات تولیدی :

موسساتی راکه مواد اوليه وکالاهایي را خریداری و آنها را تغییر شکل داده و یا به کالای دیگری تبدیل نموده و به فروش می رسانند، موسسات تولیدی می گویند.

ایران توننه

توشه ای برای موفقیت

۳- طبقه بندی واحدهای اقتصادی از نظر هدف فعالیت

واحدهای اقتصادی را از نظر هدف فعالیت در دو دسته میتوان طبقه بندی کرد :

- موسسات انتفاعی
- موسسات غیر انتفاعی

ایران توننه
توشه ای برای موفقیت

مؤسسات انتفاعی :

مؤسساتی که با هدف کسب منافع مادی تشکیل شده اند، اعم از آنکه در مالکیت بخش عمومی باشند یا بخش خصوصی، موسسه انتفاعی محسوب می شوند.

ایران توننه

توشه ای برای موفقیت

موسسات غیر انتفاعی :

موسساتی که هدف از تشکیل آنها کسب منافع مادی (سود) نباشد، اعم از آنکه در مقابل کالاها یا خدماتی که ارائه میکنند وجهی دریافت کنند یا نکنند، موسسه غیر انتفاعی می گویند.

سازمان های دولتی که امور حاکمیت دولت را انجام میدهند نظیر وزارتخانه ها، سازمانهای محلی مثل شهرداریها، موسسات و نهادهای اجتماعی مثل هلال احمر و سازمان تامین اجتماعی و همچنین انجمن های علمی، ادبی و فرهنگی از جمله موسسات غیر انتفاعی عمومی هستند.

ایران توننه

توشه ای برای موفقیت

فصل دوم

تجزیه و تحلیل معاملات و عملیات مالی

ایران تونسی
توشه ای برای موفقیت

گفتار ۱

معادله اساسی حسابداری :

دارائتها = بدهیها + سرمایه

دارائتها - بدهیها = سرمایه

دارائتها - سرمایه = بدهی

ایران تونته

توشه ای برای موفقیت

معادله اساسی حسابداری مبنا و شالوده سیستم حسابداری دو طرفه است. براساس این معادله می توان هر یک از معاملات و عملیات مالی و رویدادهای دارای اثر مالی را تجزیه و تحلیل و آثار آن را بر عناصر معادله تعیین کرد.

دارائیهها، بدهیها و سرمایه، عناصر اصلی معادله اساسی حسابداری را تشکیل می دهند.

ایران تونته

توشه ای برای موفقیت

گفتار ۲

تعریف اجزاء اصلی معادله اساسی حسابداری:

دارائیهها: دارائیهها منابع اقتصادی موسسه هستند که فعالیتهای اقتصادی با استفاده از آنها انجام می گیرد.

بدهیهها: تعهداتی که یک موسسه در مقابل اشخاص و موسسات دیگر دارد و از معاملات و رویدادهای گذشته ناشی شده و باید از طریق پرداخت پول و... تسویه شوند .

سرمایه: حق مالی مالک یا مالکان یک موسسه نسبت به دارایی های آن سرمایه نامیده میشود.

ایران توننه

توشه ای برای موفقیت

دارائیهها

اموال ، مطالبات و سایر منابع اقتصادی متعلق به یک موسسه که در نتیجه معاملات ، عملیات مالی ایجادشده و قابل تبدیل به پول و دارای منافع آتی است ، دارائی نامیده می شود.

■ در صورتی می توان یک منبع اقتصادی را به عنوان دارایی موسسه تلقی کرد که دارای شرایط زیر باشند :

۱- دارای منافع اقتصادی آتی بوده و جریان ورود آن منافع به داخل موسسه محتمل باشد.

۲- بهای تمام شده دارایی برای موسسه به نحو اتکا پذیری قابل اندازه گیری و قابل بیان به پول باشد.

۳- در نتیجه معاملات یا سایر رویدادهای گذشته به کنترل موسسه درآمده باشد.

مانند: بانک - صندوق - ح دریافتی-اسناد د-زمین و ساختمان-ماشین آلات-اثاثیه و تجهیزات اداری-سرقفلی-وسایط نقلیه-حق تالیف-علائم تجاری و...

توشه ای برای موفقیت

دارائیه‌ها

الف) **دارایی های ثابت مشهود:** به اقلامی اطلاق میشود که دوام و عمرشان بیش از یکسال و **قابل رویت** است. مانند: زمین، ساختمان، ماشین آلات، وسائط نقلیه، اثاثیه و...

ب) **دارایی نامشهود:** به اقلامی اطلاق میشود که دوام و عمرشان بیش از یکسال و **غیر قابل رویت** است. مانند: سرقفلی، امتیاز، حق اختراع، علائم تجاری و...

پ) **سایر دارایی ها:** به اقلامی اطلاق میشود که در طبقات فوق نیستند مانند اسناد دریافتنی بلند مدت، سپرده دریافتنی بلند مدت، ودایع دریافتنی بلند مدت

ت) **دارایی های جاری:** وجوه نقد یا معدل وجه نقد و سایر اقلامی از دارایی که انتظار میرود در جریان عادی عملیات، حداکثر تا یکسال از تاریخ صورت وضعیت مالی به نقد تبدیل شده، یا قصد فروش و مصرف آنرا داشته باشد. مانند: پیش پرداخت ها، موجودی ها، حسابهای دریافتنی، موجودی نقد و...

بدهی ها

بدهیها معمولا" از خرید نسیه دارائیها، اخذ وامها، برقراری مالیات و ایراد خسارت به دیگران ناشی می شود.

اجزاء اصلی بدهی به شرح زیر می باشد :

➤ الف) بدهیهای جاری:

انتظار میروود ۱- در چرخه عادی عملیات تسویه شود ۲- بدهی اساسا باهدف مبادله نگهداری شود ۳- ظرف ۱۲ ماه تسویه شود مانند: حسابهای پرداختنی (بستانکاران)، اسناد پرداختنی، حقوق پرداختنی، پیش دریافت درآمد و...

➤ ب) بدهیهای غیر جاری:

آندسته از بدهیها که سررسید پرداخت آنها بیش از یکسال است. مانند: وام بلند مدت پرداختنی، اوراق قرضه و...

بدهی ها

اجزاء اصلی بدهی های جاری به شرح زیر می باشد :

- حسابهای پرداختی
- اسناد پرداختی
- پیش دریافت
- وام پرداختی
- حقوق پرداختی

ایران توننه
توشه ای برای موفقیت

حسابهای پرداختنی

به بدهیهایی که در اثر خرید نسبه داراییها یا دریافت نسبه خدمات ایجاد شده باشد و در قبال آن سند تجاری تسلیم نشده باشد، حسابهای پرداختنی می گویند.

ایران تونته
توشه ای برای موفقیت

اسناد پرداختنی

بدهیهای هستند که در قبال آنها اسناد تجاری نظیر سفته و برات
تسلیم طلبکار شده باشد.

ایران تونته
توشه ای برای موفقیت

پیش دریافت

به وجه دریافتنی از مشتریان قبل از تحویل کالا یا ارائه خدمت، پیش دریافت گفته می شود. به عبارت دیگر هرگاه قبل از تحویل کالا یا ارائه خدمت به دیگران، وجهی از آنان دریافت شود به آن پیش دریافت می گویند.

ایران توننه
توشه ای برای موفقیت

وام پرداختنی

مبالغی را که موسسه از اشخاص دیگر به عنوان وام دریافت می کند و تعهد می نماید که آن را در موعد معین یا به اقساط پرداخت کند، وام پرداختنی می گویند.

ایران تونته
توشه ای برای موفقیت

حقوق پرداختنی

دستمزد پرداخت نشده به کارکنان با تعهد پرداخت در آینده توسط
موسسه

ایران تونته
توشه ای برای موفقیت

سرمایه

حق مالی مالک یا مالکان یک موسسه نسبت به داراییهای آن، سرمایه نامیده می شود. در هر زمان با کسر کردن بدهیهای یک موسسه از داراییهای آن، مبلغ سرمایه به دست می آید.

در شرکتهای سهامی برای نشان دادن حق مالی مالکان یا سهامداران به جای واژه سرمایه از واژه «**حقوق صاحبان سهام**» استفاده می شود.

سرمایه پایان دوره = سرمایه اولیه + سرمایه گذاری مجدد + سود (- زیان) - برداشت

ایران تونتنه
توشه ای برای موفقیت

گفتار ۳

رویدادهای مالی

رویدادهای مالی رویدادهایی هستند که اثر مالی داشته باشند. به طور دقیق تر می توان گفت رویدادهای مالی، رویدادهایی هستند که حداقل بر یکی از عناصر معادله اساسی حسابداری (داراییها، بدهیها و سرمایه) تاثیر بگذارند.

در حسابداری، تبصر در شناسایی رویدادهای مالی از سایر رویدادها از اهمیت ویژه ای برخوردار است.

ایران توتنه

توشه ای برای موفقیت

گفتار ۴

تجزیه و تحلیل رویدادهای مالی

ایران توننه
توشه ای برای موفقیت

مثال

آقای احمدی شرکت (الف) را تاسیس و مبلغ ۶۰۰ میلیون ریال نقدی به عنوان سرمایه اولیه وارد شرکت نمود.

صندوق (مبلغ ۶۰۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال افزایش یافته) بدهکار
سرمایه (مبلغ ۶۰۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال افزایش یافته) بستانکار

ایران تونته
توشه ای برای موفقیت

مثال

مقداری اثاثه اداری جمعاً به مبلغ ۱۰ میلیون ریال خریداری و ۵ میلیون ریال آن به طور نقد پرداخت شد و برای بقیه یک برگ سفته ۴ ماهه تسلیم فروشنده شد.

اثاثه اداری (مبلغ ۱۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال افزایش یافته) بدهکار

صندوق (مبلغ ۵/۰۰۰/۰۰۰ ریال کاهش یافته) بستانکار

اسناد پرداختنی (مبلغ ۵/۰۰۰/۰۰۰ ریال افزایش یافته) بستانکار

ایران تونته

توشه ای برای موفقیت

فصل سوم

ثبت رویدادهای مالی

ایران تونش
توشه ای برای موفقیت

گفتار ۱

کلیات :

حسابداران معاملات و عملیات مالی را در مدارک حسابداری ثبت می کنند. در سیستم حسابداری برای هر کدام از داراییها، بدهیها و سرمایه یک مدرک جداگانه نگهداری میشود.

ایران تونتنه

توشه ای برای موفقیت

جریان اطلاعات در سیستم حسابداری

اطلاعات مربوط به رویدادهای مالی پس از ورود به سیستم اطلاعاتی حسابداری و تجزیه و تحلیل و بیان زبان حسابداری (بدهکار و بستانکار) در سند حسابداری ثبت میشوند.

ایران تونش
توشه ای برای موفقیت

به طور خلاصه جریان اطلاعات در
یک سیستم حسابداری به صورت
زیر است :

۱- رویدادهای مالی

۲- سند حسابداری

۳- دفتر روزنامه

۴- دفترکل

۵- تراز آزمایشی

۶- صورتهای مالی

ایران تونته

توشه ای برای موفقیت

گفتار ۲

ثبت رویدادهای مالی در سند حسابداری

ایران تونته
توشه ای برای موفقیت

-
- سند حسابداری یا برگه حسابداری، نوشته ای است که در آن آثار مالی یک یا چند رویداد مالی نوشته می شود.
 - ماده ۹ «آئین نامه نحوه تنظیم و تحریر و نگهداری دفاتر موضوع تبصره یک ماده ۹۵ قانون مالیاتهای مستقیم» سند حسابداری را چنین تعریف می کند .

ایران تونته
توشه ای برای موفقیت

برگه یا مدرک حساب یا سند حسابداری عبارت از نوشته ای است که در آن یک یا چند مورد از عملیات مالی و پولی و محاسباتی انجام شده به حسابهایی که حسب مورد بدهکار یا بستانکار گردیده تجزیه می شود و چنین مدرکی پس از امضاء مرجع ذیصلاح و صدور آن قابل ثبت در دفاتر معین و روزنامه و کل است.

ایران تونته

توشه ای برای موفقیت

در تنظیم فهرست حسابها برای یک موسسه باید به نکات زیر توجه شود :

- ۱- نام هر حساب باید ماهیت آن را به روشنی بیان کند.
- ۲- تعداد حسابها باید به تناسب نیازهای موسسه انتخاب شود .
- ۳- حسابها باید به ترتیبی که در صورتهای مالی انعکاس می یابد در فهرست حسابها مرتب شود.
- ۴- حسابها باید به ترتیبی شماره گذاری شود که شماره هر حساب نوع و طبقه بندی آن حساب را مشخص کند.

مثال

در تاریخ ۷ / ۲ / ۱۳۸۱ آقای پیمان شرکت پیمان را تاسیس و مبلغ ۵۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال بابت سرمایه اولیه به صندوق شرکت واریز نمود.

شرکت پیمان
سند حسابداری

شماره : ۱

تاریخ ۷ / ۲ / ۱۳۸۱

کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار	بستانکار
---------	-----	----------	--------	----------

۱۰	صندوق		۵۰۰۰۰۰۰۰	
----	-------	--	----------	--

۳۰	سرمایه آقای پیمان			۵۰۰۰۰۰۰۰
----	-------------------	--	--	----------

جمع : ششصد و هشتاد میلیون ریال		۵۰۰۰۰۰۰۰		۵۰۰۰۰۰۰۰
--------------------------------	--	----------	--	----------

شرح : واریز به حساب صندوق بابت سرمایه اولیه شرکت.

تهیه کننده : تایید کننده : تصویب کننده :

توشه ای برای موفقیت

گفتار ۳

ثبت رویدادهای مالی در دفترروزنامه

دفترروزنامه ای که کلیه معاملات و عملیات مالی در آن ثبت می شود را دفترروزنامه عمومی می نامند.

ایران توننه

توشه ای برای موفقیت

دفتر روزنامه عمومی

دفتر روزنامه عمومی دفتری است که کلیه معاملات و عملیات مالی موسسه به ترتیب تاریخ در آن ثبت میشود.

ایران توننه

توشه ای برای موفقیت

بر اساس ماده ۷ قانون تجارت، دفتر روزنامه دفتری است که تاجر باید همه روزه مطالبات، دیون و دادوستد تجارتي و معاملات راجع به اوراق تجارتي و به طور کلي جميع واردات و صادرات تجارتي خود را به هر اسم و رسمي که باشد و وجوهي را که برای مخارج شخصي خود برداشت می کند در آن ثبت نماید.

ایران تونته
توشه ای برای موفقیت

دفتر روزنامه باید دارای ستونهای مناسب برای انتقال اطلاعات سند حسابداری به آن باشد. بنا براین دفتر روزنامه باید حداقل دارای ستونهایی برای درج شماره سند حسابداری، تاریخ، شرح، مبلغ بدهکار و مبلغ بستانکار هر رویداد باشد.

ایران تونته
توشه ای برای موفقیت

گفتار ۴

انتقال اطلاعات از دفتر روزنامه به دفتر کل

ایران توننه
توشه ای برای موفقیت

دفتر کل

دفتری است که حسابهای یک موسسه به تفکیک در آن نگهداری می شود .

اطلاعات ثبت شده در دفتر روزنامه به نحوی طبقه بندی نشده اند که بتوان از روی آن اطلاعاتی مثل مانده هریک از حسابها را در هر مقطع تعیین کرد.

کلیه معاملات ثبت شده در دفتر روزنامه در هر ماه باید حداکثر تا پانزدهم ماه بعد به دفتر کل منتقل شود.

ایران تونته
توشه ای برای موفقیت

براساس ماده ۸ قانون تجارت ، دفتر کل دفتری است که تاجر باید کلیه معاملات را لااقل هفته ای یک مرتبه از دفتر روزنامه استخراج و انواع مختلف آن را تشخیص و جدا کند.

ایران تونته
توشه ای برای موفقیت

دفتر روزنامه باید دارای ستونهای مناسب برای انتقال اطلاعات دفتر روزنامه به آن باشد.

ایران توننه
توشه ای برای موفقیت

مانده گیری حسابهای دفتر کل

برای مانده گیری هر حساب دفتر کل کافی است که مابه التفاوت جمع اقلام بدهکار و بستانکار ثبت شده در آن حساب را تا آن مقطع محاسبه نمود ، این مابه التفاوت مانده حساب نامیده می شود.

ایران تونته
توشه ای برای موفقیت

اگر جمع اقلام بدهکار از جمع اقلام بستانکار ثبت شده در آن حساب بیشتر باشد، مانده حاصله بدهکار و بالعکس اگر جمع اقلام بستانکار از جمع اقلام بدهکار ثبت شده در آن حساب بیشتر باشد، مانده حاصله بستانکار خواهد بود.

ایران تونته
توشه ای برای موفقیت

معمولا برای مشخص کردن ماهیت بدهکار یا بستانکار مانده حسابهای دفتر کل، ستونی به نام ستون تشخیص در نظر گرفته می شود.

ایران تونته
توشه ای برای موفقیت

اگر مانده حاصله بدهکار باشد در ستون تشخیص کلمه بدهکار و اگر مانده حاصله بستانکار باشد در ستون تشخیص کلمه بستانکار نوشته می شود.

ایران تونته
توشه ای برای موفقیت

گفتار ۵

دفتر معین

به طور کلی برای آن دسته از حسابهای دفتر کل که دارای چندین زیر مجموعه هستند، دفتر معین نگهداری میشود.

ایران تونته

توشه ای برای موفقیت

گفتار ۶

تهیه تراز آزمایشی

در سیستم حسابداری دوطرفه، هر معامله به مبلغ بدهکار و بستانکار مساوی در دفتر ثبت می شود و اگر درست مانده گیری شده باشند جمع مانده های بدهکار حسابهای دفتر کل باید با جمع مانده های بستانکار مساوی باشد.

یکی از وسایلی که حسابداران برای آزمون صحت مدارک حسابداری مورد استفاده قرار می دهند، ترازآزمایشی است.

ترازآزمایشی فهرستی است از مانده حسابهای دفتر کل که معمولاً در پایان هر ماه تهیه می شود.

تهیه ترازآزمایشی به حسابداران امکان می دهد که از تساوی جمع مانده های بدهکار با جمع مانده های بستانکار اطمینان حاصل نمایند.

ترازآزمایشی یک جدول دو ستونی است که مانده های حسابهای دفتر کل در آن نوشته می شود.

ترازآزمایشی دو هدف کلی زیر را تامین می کند :

الف) اثبات تساوی اقلام بدهکار و بستانکار دفتر کل.

ب) فراهم کردن اطلاعات لازم برای تهیه گزارشهای مالی پایان دوره.

ایران تونته
توشه ای برای موفقیت

فصل چهارم

بسط معادله اساسی حسابداری

ایران تونته

توشه ای برای موفقیت

هدف کلی

آشنایی با ثبت درآمدها و هزینه ها و برداشت صاحب سرمایه و همچنین اصلاح و تعدیل حسابها در پایان سال مالی

ایران تونش
توشه ای برای موفقیت

گفتار ۱

سرمایه گذاری مجدد و برداشت مجدد و برداشت صاحب واحد تجاری

از جمله رویدادهایی که منجر به تغییر حق مالی صاحب سرمایه می شود
سرمایه گذاری مجدد و برداشت صاحب واحد تجاری است.

ایران توننه

توشه ای برای موفقیت

سرمایه گذاری مجدد

سرمایه گذاری مجدد به معنای آن است که صاحب موسسه با آوردن پول یا مال دیگری، دارائی موسسه متعلق به خود را افزایش دهد. سرمایه گذاری مجدد، دارائی یک موسسه را افزایش می دهد در مقابل طرف دیگر معادله حسابداری، افزایش می یابد.

ایران تونته
توشه ای برای موفقیت

برداشت

برداشت به معنای آن است که صاحب یک موسسه برای مصارف شخصی پول یا مال دیگری را از دارائیهای موسسه متعلق به خود را از محل وجوه نقد موسسه پرداخت کند.

نکته:

از آنجا که برداشت باعث کاهش سرمایه می شود، قواعد بدهکار و بستانکار کردن آن عکس حساب سرمایه می باشد.

ایران توننه
توشه ای برای موفقیت

گفتار ۲

درآمد و هزینه

ایران توننه
توشه ای برای موفقیت

مفهوم درآمد

درآمد، بهای کالای فروش رفته و یا خدمات انجام شده است. هنگامی که موسسه ای خدماتی را انجام یا کالایی را به مشتریان تحویل می دهد، پول یا دارایی دیگری از آنان دریافت می کند. ورود این پول یا دارایی را به موسسه درآمد میگویند. مبلغ درآمد در هر معامله ای از طریق ارزش دارایی یا دارائیهای که در ازای آن به دست می آید.

درآمد موجب افزایش سرمایه می شود. ورود پول یا ایجاد مطالبات ناشی از انجام خدمات، جمع دارائی یک موسسه را افزایش می دهد، در طرف دیگر معادله حسابداری، بدهی را تغییر نمی دهد اما سرمایه را به مبلغی معادل افزایش حاصل در جمع دارائی، بالا می برد.

درآمد عبارت است از افزایش ناخالص در سرمایه که ناشی از
فعالیت‌های انتفاعی باشد. برای هر یک از منابع درآمد باید حسابی
جداگانه در دفتر کل افتتاح شود و عنوان هر حساب باید حاکی از
منبع درآمد باشد.

نحوه ثبت درآمد

چون درآمد موجب افزایش سرمایه می گردد، نحوه ثبت افزایش و کاهش آن مثل حساب سرمایه است. یعنی زمانی که درآمد افزایش پیدا می کند، حساب درآمد بستانکار میشود.

مفهوم هزینه

هزینه، بهای تمام شده کالای فروش رفته و خدمات انجام شده به منظور کسب درآمد است.

هزینه:

هزینه مخارجی است که برای درآمد، پرداخت یا واقع شده است و از طریق بهای تمام شده دارائیا یا خدماتی که در یک دوره مالی به مصرف می رسد ویا مورد استفاده قرار می گیرد، اندازه گیری و در مدارک حسابداری ثبت می شود.

نحوه ثبت هزینه

چون هزینه موجب کاهش سرمایه می گردد، نحوه ثبت افزایش و کاهش آن عکس حساب سرمایه است.

مثال

شرکت الف در تاریخ ۱۰/۲/۸۱ صورتحسابی به مبلغ ۸/۰۰۰/۰۰۰ ریال بابت هزینه تعمیر ماشین آلات شرکت دریافت نمود که وجه آن هنوز پرداخت نشده است. نحوه ثبت این رویداد در دفترروزنامه به صورت زیر است :

تاریخ	شرح	بدهکار	ستانکار
۱۰/۲/۸۱	هزینه تعمیرات	۸۰۰۰۰۰۰	
	حسابهای پرداختنی		۸۰۰۰۰۰۰
	بابت دریافت صورتحساب تعمیر ماشین آلات شرکت		

مثال

هزینه حقوق دی ماه کارکنان شرکت آلفا ۵۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال است که در تاریخ ۰۱/۱۰/۳۰ مبلغ ۴۵/۰۰۰/۰۰۰ ریال آن نقدا پرداخت شد و بقیه هنوز پرداخت نشده است. نحوه ثبت این رویداد طرفنظر از مالیات و بیمه در دفترروزنامه به صورت زیر است :

تاریخ	شرح	بدهکار	بستانکار
۰۱/۱۰/۳۰	هزینه حقوق	۵۰۰۰۰۰۰۰	
	صندوق		۴۵۰۰۰۰۰۰
	حسابهای پرداختی		۵۰۰۰۰۰۰۰

بابت هزینه حقوق دی ماه کارکنان شرکت.

مثال

شرکت الف در تاریخ ۰۱/۱۱/۱۲ بابت هزینه تعمیر وسایل نقلیه شرکت صورتحسابی به مبلغ ۵/۰۰۰/۰۰۰ ریال دریافت کرد که بابت آن یک فقره سفته ۳ ماهه تسلیم تعمیرکار نمود. نحوه ثبت این رویداد در دفتر روزنامه به صورت زیر است:

تاریخ	شرح	بدهکار	بستانکار
۰۱/ ۱۱/۱۲	هزینه تعمیرات	۵۰۰۰۰۰۰	
	اسناد پرداختنی		۵۰۰۰۰۰۰
	بابت هزینه تعمیر وسایل نقلیه شرکت و تسلیم یک فقره سفته ۳ ماهه به تعمیرکار		

تشریح فرض تعهدی

فرض تعهدی ناظر بر نحوه شناخت درآمدها و هزینه ها و به تبع آن ناظر بر اصل تحقق درآمد و اصل مقابله با درآمدها با هزینه ها (اصل تطابق) می باشد.

براساس فرض تعهدی اگر وجه نقد وصول شده باشد ولی درآمد تحقق نیافته باشد، نمی توان درآمد را شناسایی کرد. همچنین براساس این فرض اگر وجه پرداخت شده باشد اما هزینه تحمیل نشده باشد، نمی توان هزینه را در دفاتر ثبت نمود.

اصل تحقق درآمد

براساس اصل تحقق درآمد، زمانی می توانیم درآمد را شناسایی و ثبت کنیم که درآمد تحقق یافته یا عاید شده باشد.

فرایند کسب سود عبارت از مجموعه ای از عملیات است که از خرید مواد اولیه و سایر عوامل تولید تا تبدیل آنها به کالای ساخته شده و نهایتاً فروش محصولات و دریافت وجه آنها را در بر می گیرد.

بنابراین در هر زمانی قبل از فروش محصول چنانچه وجهی دریافت شود، نمی توان آن را به عنوان درآمد ثبت نمود. بلکه این گونه دریافتها نوعی بدهی است که تحت عنوان پیش دریافت ثبت میشود.

اصل مقابله درآمد با هزینه ها یا اصل تطابق

هر موسسه ای به منظور کسب درآمد هزینه هایی را در طول دوره مالی متحمل میشود. برای تعیین سود و زیان خالص باید هزینه های انجام شده در یک دوره مالی از درآمد تحقق یافته در همان دوره کسر شود.

طبق اصل مقابله هزینه ها با درآمد یا اصل وضع هزینه هایی یک دوره از درآمد همان دوره ، هنگامی که یک رویداد معین هم بر درآمد و هم بر هزینه اثر می گذاری هر دو جنبه این رویداد باید در همان دوره مالی شناسایی و ثبت شود.

پیش دریافت درآمد

زمانی میتوان درآمد را شناسایی کرد که فرایند کسب سود تکمیل شده باشد. همچنین بیان گردید که معمولا موقع فروش کالا یا اجرای خدمات فرایند کسب سود را تکمیل شده فرض می کنند.

بنابراین در هر زمانی قبل از فروش محصول یا اجرای خدمات چنانچه وجهی در یافت شود نمی توان آن را به عنوان درآمد ثبت نمود بلکه این گونه در یافتها نوعی بدهی هستند که در حسابی به نام «پیش دریافت» ثبت می شوند.

پیش پرداخت هزینه

چنانچه وجوه پرداختی مربوط به مخارجی باشد که منفعت حاصل از آن به دوره های آتی تسری پیدا کند تحت عنوان یک دارایی به نام پیش پرداخت ثبت خواهند شد.

پیش پرداخت ها معرف مخارج انجام شده ای است که مورد استفاده قرار نگرفته است.